"Na mnozina shteshe da se haresash, ako ne
se mycheshe da se haresash na vsichki."
(Hristomatija po latinski za peti
klas na realnite gimnazii)

Niko N. Herceg, trijset i sedem godishen televizionen reportjor, beshe spusnat ot palubata na "Tramuntana" v moreto, nedalech ot ostrov Saplun, tochno v osem chasa na sedmi avgust 1974 g. Vylnenieto v moreto beshe umereno; vjatyryt - severoiztochen, slab. Ostrov Saplun e razpolozhen na devet mili iztochno ot Lastovo, a naokolo mu ima mnozhestvo po-malki ostrovi, skali i plitchini. Pjasychnata ivica na brega mu e opasana ot visok planinski greben, vyrhovete mu sa pokriti s shubraci.

Dokato se spuskashe vnimatelno po kotvenoto vyzhe, Herceg mozheshe da vidi kak kilyt na stara galera, obrasyl vyv vodorasli, bavno se ljulee samo na desetina metra nad shiroka podvodna terasa, zapisana v navigatorskite karti kato Tajan Mali. Pluvashe bez da byrza, zashtoto vodolaznijat kostjum spyvashe dvizhenijata mu, i skoro se ozova na ryba na tymnosinja propast. Kamennata platforma rjazko svyrshvashe na tova mjasto kato otsechena s udar na bradva. Vdigna pred maskata si rychnija dylbokomer i ustanovi, che se namira na dvanajset metra dylbochina. Vslushvajki se v kynteneto na sobstvenoto si dishane, zapluva kym rozovija hrebet na dynoto.

Nad nego ostana svetlijat trepkasht pokriv na podvodnoto carstvo; moreto stana po-hladno s edin njuans, a stada barbuni oglezhdaha bez strah tymnija nekanen gost. Dylbokomeryt skoro pokaza chetirijset i tri metra. Zadyrzha se izvestno vreme na tazi granica na naljaganeto, v ochakvane da otslabne naprezhenieto v ushite, sled koeto bavno potyna v njakakyv syvsem drug svjat, uedinen i pust. Ochite mu se umoriha ot tazi mrachna shir, v kojato ot vreme na vreme bljasvashe srebristoto tjalo na njakoja edra riba, chieto ime ne znaeshe. Izprazni drobovete, preustanovi rabotata na krakata i rycete i bez vsjakakyv shum se spusna na dylbochina ot sedemdeset i dva metra. Rycete mu dokosnaha fin siten pjasyk. Dishashe vse po-trudno, kato si kazvashe, che trjabva da izbjagva byrzaneto i naprjaganeto. Sled tova syglasuva zagrebvanijata i dishaneto i zapochna shtatelno da pretyrsva pjasyka mezhdu dva hrebeta. Ustanovi, che se namira v podnozhieto na polegat pjasychen sklon, kojto postepenno se izkachva kym edna skala. Neposredstveno do neja, ot pjasyka se pokazvaha njakolko zaobleni predmeta, ochevidno izraboteni ot choveshka ryka. Dopluva po-blizo i razgyrna vodoraslite - tova bjaha amfori! Makar che beshe preminal pylen vodolazen kurs v edna juzhna voennomorska baza, Niko Herceg ne mozha po nikakyv nachin da predotvrati lekoto raztrepervane - strah, primesen sys studena voda i malko vylnenie ot tova, che pryv sred horata, sled tolkova vekove, dokosva skypocennija tovar na antichnija korab. Nikoga po-rano ne beshe vizhdal taka krasivi i tolkova golemi amfori. Lezhaha poluzatrupani s pjasyk, pokriti s celi kolonii sluzesti zhivotincheta, ohljuvi i drebni midi. Spored razpolozhenieto im mozheshe da se predpolozhi, che sa po-goljama chast ot tovara: ostankite ne mozheha da bydat daleche. Pluvashe nad amforite, koito kato pytepokazateli go otvedoha do pjasychno vyzvishenie, ot koeto tuk-tam styrchaha chasti ot razbit korab. Sega mu stana jasno: verojatno antichnijat korab e

vryhletjal na Tajan Mali pri losho vreme ili poradi tymnina. Tova trjabva da e bil strahoten udar, kojto prosto razcepil borda na koraba, a posle ostankite padali nadolu po kamennite pragove na skalata, chak do podnozhieto j, kydeto gi pokrili pjasykyt i vremeto. Opita se da osvobodi edna amfora, no syshtevremenno nadigna i oblak pjasyk, kojto zamygli polezrenieto mu. Sedna na vyrha na vyzvishenieto i zachaka pjasykyt da se utai.

Pri tova pyrvo slizane pod voda trjabvashe da otkrie mestopolozhenieto na ostankite, a sled tova da se vyrne za drugata chast ot televizionnija ekip, kojto tuk, na samoto mjasto, shteshe da snima izvazhdaneto na tovarite. Oshte vednyzh proveri manometyra i rezervite ot vyzduh. V akvalanga imashe za oshte osem minuti, bez da se schita zapasyt za nepredvideni sluchai. Sgystenijat kislorod imashe metalen vkus, ot kojto mislite mu se zamygliha. Nenadejno se pochuvstva tvyrde daleche i usamoten, a neshto sladko i bolezneno proteche po grybnaka mu: ot tozi mig izobshto ne mozheshe da se seti kakvo vsyshtnost tyrsi tuka, dolu, na dylbochina ot sedemdeset metra, koj go e izpratil, koga i kyde trjabva da se vyrne.